

George McCloskey, Lisa A. Perkins

Osnove procjenjivanja izvršnih funkcija

Naklada Slap, 2020., Format: 17,5 x 24,5 cm, 418 str., ISBN: 978-953-191-871-8, tvrdi uvez.

Knjiga koja je pred nama izvorno je objavljena u biblioteci Osnove procjenjivanja, čija je namjera ponuditi knjige koje će iznijeti ključne praktične informacije i predstaviti instrumente iz različitih područja poput kognicije, ličnosti, obrazovanja i neuropsihologije. Njezini urednici su tu namjeru definirali kao „želju da pomogne čitateljima da postanu bolji inteligentni ispitivači“. Zvuči kao dobra pozivnica da zavirimo i u ovu knjigu, zar ne?

Autori knjige nas kroz osam poglavlja upoznavaju s najsuvremenijim pristupom procjenjivanja izvršnih funkcija, utemeljenom na obuhvatnom teorijskom modelu koji definira izvršne funkcije kao višedimenzionalni konstrukt.

Operacionalna definicija izvršnih funkcija na osnovu koje se u ovoj knjizi raspravlja o postupcima njihove procjene temelji se na šest međusobno povezanih ideja McCloskeya i suradnika:

- 1) Izvršne funkcije su po svojoj prirodi višestruke i ne predstavljaju jednu jedinstvenu crtu.
- 2) Izvršne funkcije su po svojoj prirodi usmjeravajuće, one su mentalni konstrukti odgovorni za pokretanje i usmjeravanje korištenja drugih mentalnih konstrukata.
- 3) Izvršne funkcije na različite načine pokreću i usmjeravaju mentalno funkcioniranje unutar četiri široke domene: percepcije, emocija, kognicije i aktivnosti.

- 4) Izvršne funkcije se mogu znatno razlikovati između četiriju područja djelovanja: intrapersonalnog, interpersonalnog, okoline te korištenja simboličkog sustava.
- 5) Izvršne funkcije se počinju razvijati vrlo rano u djetinjstvu i nastavljaju razvoj barem do trećeg desetljeća, a vjerojatno i tijekom cijelog života.
- 6) Korištenje izvršnih funkcija odražava se u aktivaciji neuronskih mreža unutar različitih dijelova čeonih režnjeva.

Prva tri poglavlja knjige posvećena su definiranju izvršnih funkcija, raspravi o tome kako su one uključene u strukturu brojnih konstrukata psihološke procjene te postavljanju višedimenzionalnog okvira za njihovu procjenu. Ako vam se dogodi da čitajući sadržaje ova tri početna poglavlja povremeno doživite konfuziju, osjećaj 'prebukiranosti' novim informacijama i poteškoće u praćenju povezanosti svih

tih konstrukata, pa čak možda poželite i odustatati od čitanja, niste jedini (vjerujte mi). Ipak, toplo preporučujem, nastavite s čitanjem jer u poglavljima koja slijede pravo je bogatstvo prikaza tehnika i instrumenata za izravno i neizravno procjenjivanje izvršnih funkcija.

U 4. poglavlju detaljno je prikazano procjenjivanje izvršnih funkcija kliničkim intervjuima, pregledom dokumentacije i opažanjem ponašanja. Dodatna vrijednost ove knjige je CD-ROM koji sadrži četiri grupe dodatnih materijala. U Dodatku A pronaći ćete obrasce za strukturirane i polustrukturirane intervjue s roditeljima, nastavnicima i djetetom.

Procjenjivanje izvršnih funkcija testovima kognitivnih sposobnosti naslov je 5. poglavlja. U njemu se upoznajemo s dvije različite vrste izravnih formalnih mjera koje možemo upotrijebiti za određivanje snage i slabosti izvršnih funkcija: (1) mjere koje su eksplicitno osmišljene za procjenu izvršnih funkcija u njihovu usmjeravanju sposobnosti, procesa, znanja ili vještina i (2) mjere koje nisu eksplicitno osmišljene za procjenu izvršnih funkcija, ali koje mogu implicitno procjenjivati korištenje izvršnih funkcija. Ovo poglavlje također obiluje informacijama, prikazima, usporedbama, brzim smjernicama koje još nadopunjuju i materijali iz Dodatka B i C na CD-u, koji svojim sadržajima prate i sljedeća poglavlja.

U 6. poglavlju je razmotrena složenost procjenjivanja izvršnih funkcija korištenjem

testova akademskih vještina. Poglavlje 7 daje pregled procjenjivanja izvršnih funkcija ljestvicama za procjenu ponašanja. Ovdje saznajemo da postoji više ljestvica koje sadržavaju čestice za procjenu izvršnih funkcija, ali da postoji samo jedna skupina ljestvica procjena eksplicitno osmišljena za prikupljanje procjenjivačevih percepcija djetetova korištenja ili nekorištenja izvršnih funkcija. To je Inventar za procjenu izvršnih funkcija (BRIEF).

Završno, 8. poglavlje obrađuje izvještavanje o rezultatima procjene izvršnih funkcija. Prikazani su načini izvještavanja o rezultatima i načini uključivanja navoda o izvršnim funkcijama u obuhvatni izvještaj. U Dodatku D1 prikazani su svi rezultati obrade jednog jedanaestogodišnjeg dječaka. U dodatcima D2 do D4 nalaze se primjeri cjelokupnih izvještaja o slučajevima koji uključuju tumačenje rezultata procjene izvršnih funkcija ugrađeno u okvir cjelokupnog izvještaja o procjeni, a sve u svrhu vrlo detaljno razrađene preporuke za obrazovnu intervenciju.

Na kraju prikaza ove knjige cijeli osobni proces njezina čitanja mogu sažeti ovako: zahtjevno, izazovno, inspirirajuće, moćno i vrlo, vrlo korisno. Ako ste i vi jedan od stručnjaka koji se bavi psihodijagnostikom i tretmanom, prvenstveno djece, ali i odraslih, i želite raditi na stalnom usavršavanju i povećavanju svojih kompetencija sukladno najnovijim postignućima, sigurna sam da je ova knjiga pravi izbor upravo za vas. Sretno.

Barica Urh